

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2938

Vragen van het lid **Westerveld** (GroenLinks) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *de voortgang van de doelen wat betreft het emancipatiedossier* (ingezonden 11 april 2023).

Antwoord van Minister **Dijkgraaf** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 19 juni 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 2421.

Vraag 1

Bent u tevreden met de uitvoering van het Regenboog Stembusakkoord 2021?¹

Antwoord 1

«Tevreden» is een groot woord voor de Minister van Emancipatie. Ik ben pas echt tevreden op het moment dat de emancipatie volbracht is. Op 18 november 2022 heb ik uw Kamer namens het kabinet de Emancipatienota 2022–2025 gestuurd.² Daarin geef ik aan wat het kabinet doet voor de emancipatie van vrouwen en lhbtqi+ personen. Bij de nota is een overzicht meegestuurd met concrete maatregelen om emancipatie verder te bevorderen. De afgelopen 6 maanden is door de betrokken ministeries gewerkt aan de verdere uitwerking van de Emancipatienota en deze maatregelen. Daarmee wordt mede invulling gegeven aan de zorgvuldige uitvoering van het Regenboog Stembusakkoord. De regenboogpunten kennen elk een eigen tijdspad. Sommige punten zijn al (bijna) uitgevoerd, terwijl andere punten zo complex zijn in de uitvoering dat ze zich in de verkennende fase bevinden.

Zo ben ik verheugd dat onlangs op initiatief van uw Kamer «seksuele discriminatie» en «handicap» als discriminatiegronden zijn opgenomen in artikel 1 van de Grondwet. Tegelijkertijd is er op een aantal punten ook nog veel werk te verzetten. Zo is het traject voor het invoeren van een wettelijke regeling voor meerouderschap en meeroudergezag complex vanwege doorwerking in bestaande regelgeving en systemen. Daarom is er voor dit traject een interdepartementale werkgroep gestart met als doel te komen tot een plan en planning voor de invoering van meerouderschap. In de voort-

¹ COC, d.d. 12 maart 2021, «Lijsttrekkers tekenen stembusakkoord met het COC», <https://coc.nl/lijsttrekkers-tekenen-stembusakkoord-met-het-coc/>.

² Kamerstuk 30 420, nr. 374.

gangsrapportage van de Emancipatienota later dit jaar zal ik uw Kamer informeren over de voortgang op elk van de regenboogpunten. Emancipatie is niet denkbaar zonder de inzet van maatschappelijke organisaties. Daarom heb ik met acht allianties strategische partnerschappen gesloten die elk voor de periode 2023–2027 een subsidie ontvangen. Op 13 februari 2023 heb ik uw Kamer hierover geïnformeerd³. Het gaat om de volgende allianties en middelen: Kleurrijk en Vrij (2,4 miljoen euro per jaar), Gelijke Representatie in de Politiek (900.000 euro per jaar), Act 4 Respect Unlimited (950.000 euro per jaar), Gezondheidszorg op Maat (950.000 euro per jaar), Financieel Sterk door Werk (965.000 euro per jaar), Verandering van Binnenuit (882.400 euro per jaar), Worden Wie Je Bent (836.600 euro per jaar), Jong Gelijk (887.600 euro per jaar).

Vraag 2

Hoeveel discriminatierechercheurs zijn er aangesteld door dit kabinet?

Antwoord 2

Er zijn vier discriminatierechercheurs aangesteld door de korpschef. Ze maken onderdeel uit van de pilot Expertise Centrum Aanpak discriminatie van de politie.

Vraag 3

Is er meer tijd en geld uitgetrokken voor Roze in Blauw? Zo ja, hoeveel? Hoe staat het met de uitvoering van de motie van de leden Mutluer en Westerveld die hierom vraagt?⁴

Antwoord 3

Vanaf 2022 worden meerjarige incidentele middelen toegekend aan de politie voor de aanpak van geweld tegen lhbtq+ personen. Het gaat om 2 miljoen euro per jaar. De politie geeft dit geld onder het programma «politie voor iedereen» uit aan onder andere onderzoek naar lhbt-geweld en aan steun voor de netwerken divers Vakmanschap, waaronder het netwerk Roze in Blauw. Er wordt onder andere gewerkt aan faciliteiten voor de leden en coördinatoren van het totale netwerk divers vakmanschap. De Minister van Justitie en Veiligheid informeert hier met regelmaat uw Kamer over.

Vraag 4

Is de aanpak van discriminatie inmiddels een verplicht onderdeel van het curriculum op de politieopleidingen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Ja, de antidiscriminatiebepalingen uit de Grondwet en het Wetboek van Strafrecht maken onderdeel uit van de opleiding van Politieacademie voor politiemedewerkers. Binnen het lesprogramma van de Politieacademie is via een doorlopende leerlijn ook nadere aandacht voor discriminatie en de thema's onder de veranderopgave Politie voor Iedereen. Op deze manier kan bij elk onderdeel van het curriculum stilgestaan worden bij actuele voorbeelden en concrete vraagstukken van discriminatie en racisme. De Minister van Justitie en Veiligheid informeert uw Kamer daar met regelmaat over.

Vraag 5

Hoe ziet de intensivering van de aanpak van discriminatie op internet eruit? Welke acties vallen daaronder?

Antwoord 5

In ons land is geen plaats voor discriminatie, niet offline en niet online. Iedereen moet zich vrij voelen om zichzelf te zijn. Dit vraagt inzet van veel partijen in onze samenleving, en dit vraagt ook een interdepartementale aanpak. Met de Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Justitie en Veiligheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Langdurige Zorg en Sport heb ik uw Kamer per brief op 22 februari geïnformeerd over deze aanpak. In de Kamerbrief worden zes beleidslijnen genoemd, die op dit

³ Kamerstuk 30 420, nr. 380.

⁴ Kamerstuk 36 200 VIII, nr. 157.

moment worden uitgewerkt tot concrete acties.⁵ Deze beleidslijnen houden in dat de interdepartementale aanpak in samenwerking met andere partijen wordt ontwikkeld en uitgevoerd, de preventieve aanpak wordt versterkt, we ons inzetten voor een betere registratie van online discriminatie, voor ondersteuning van (potentiële) slachtoffers, we nader onderzoek zullen doen en de internationale samenwerking zullen opzoeken. In de actualisatie van het Nationaal Programma tegen Discriminatie en Racisme, waar de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme aan werkt, zal dit najaar een update worden gegeven over de interdepartementale aanpak van online discriminatie.

Vraag 6

Wat is de stand van zaken wat betreft de uitvoering van nader onderzoek naar intersectionele vormen van discriminatie, en naar oplossingsrichtingen om dergelijke vormen van discriminatie aan te pakken, zoals gevraagd in de motie van de leden Mutluer en Westerveld?⁶

Antwoord 6

Het kabinet hecht belang aan het voorkomen en aanpakken van discriminatie en racisme, waaronder ook een intersectionele aanpak. Het is belangrijk om een goed beeld te krijgen van wat er al loopt binnen de Rijksoverheid op het tegengaan van intersectionele discriminatie. De genoemde motie van Mutluer en Westerveld vraagt hier ook om. Dit interdepartementale traject is inmiddels gestart. Over de uitkomsten hiervan informeren we uw Kamer in 2023, in overeenstemming met de termijn die genoemd is in de motie.

Vraag 7

Hoe staat het met de wettelijke regeling voor meerouderschap en meeroudergezag, in lijn met het advies van de staatscommissie Herijking Ouderschap en de belofte uit het Regenboogakkoord 2017?

Antwoord 7

Op dit moment inventariseert een interdepartementale werkgroep benodigde wet- en regelgeving om te komen tot een plan en planning voor de invoering van meerouderschap. Hiervoor zijn ook focusgroepen georganiseerd met meerouders, kinderen en betrokken organisaties om de verschillende maatschappelijke behoeften in kaart te brengen. Het kabinet streeft ernaar uw Kamer hierover vóór het zomerreces van 2023 te informeren.

Vraag 8 en 9

Wat is de stand van zaken wat betreft het voornemen om wetten en regels aan te scherpen ter bevorderen van de acceptatie van lhbtqi+ personen door scholen en met de doelstelling om een einde te maken aan de afwijzing van lhbtqi+ personen door scholen?

Hoe staat het met de wettelijke acceptatieplicht voor scholen?

Antwoord 8 en 9

Later dit jaar verstuurt de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs een brief waarin hij ingaat op de moties Kwint c.s. en Gundogan/Simons die oproepen tot het verbieden van (bepaalde passages in) identiteitsverklaringen. Daartoe voert de Minister op dit moment zorgvuldig onderzoek uit.

Vraag 10

Hoe staat het met de doelstelling om te komen met een wettelijk verbod op non-consensuele, niet-noodzakelijke medische behandelingen van intersekse kinderen en volwassenen?

Antwoord 10

In de Emancipatienota is opgenomen dat het uitgangspunt voor het kabinet is dat er maximale borging is van zorgvuldigheid in de zorg voor intersekse kinderen en de afwegingen die daarbij aan de orde komen tussen artsen,

⁵ Kamerstuk 30 950, nr. 334.

⁶ Kamerstuk 36 200 VIII, 187.

ouders, en kind.⁷ Om te voorkomen dat er niet-medisch noodzakelijke en non-consensuele behandelingen plaatsvinden bij interseks kinderen. Het huidige en toekomstige belang van het kind moet altijd voorop staan. Het kabinet onderzoekt wat ervoor nodig is om dit verder te bevorderen. Conform de motie Bergkamp en Van den Hul is door het Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg (NIVEL) onderzocht in welke mate in Nederland niet-medisch noodzakelijke ingrepen plaatsvinden bij jonge interseks kinderen. Het onderzoeksrapport is op 22 december 2022 met uw Kamer gedeeld.⁸ Zoals eerder aangegeven zullen de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en ik mede op basis van deze onderzoeksresultaten bezien welke maatregelen nodig zijn om onze ambities te realiseren. Wij zullen uw Kamer hierover voor de zomer van 2023 informeren.

Vraag 11

Wat is de stand van zaken wat betreft een wettelijk transitieverlof voor transgender personen, dat qua vorm vergelijkbaar is met het zwangerschapsverlof?

Antwoord 11

Een wettelijk transitieverlof kan helpen om mensen in transitie vrij te stellen van werk en kan zodoende bijdragen aan de bevordering van een goed verloop van het transitieproces. Ook draagt het bij aan de verbetering van de arbeidsmarktpositie van transgender personen in het algemeen. De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en ik trekken op dit onderwerp samen op.

Sinds het begin van deze kabinetsperiode wordt de vormgeving van een wettelijk transitieverlof verkend. Hiervoor zijn door beide Ministers onder andere gesprekken gevoerd met verscheidene betrokken actoren. Hierbij kunt u denken aan organisaties met een eigen transitieverlofregeling, medewerkers van verschillende genderpoli's, mensen die onder de doelgroep van de regeling zouden vallen en maatschappelijke organisaties. Ook is de Rijksoverheid in 2023 in de cao Rijk met een pilot transitieverlof gestart. Deze wordt na drie jaar geëvalueerd. Hiernaast maken wij voor de vormgeving van het verlof gebruik van de inzichten uit verschillende onderzoeken en rapporten, zoals de verkenning van een transitieverlof in de Wet arbeid en zorg van TNN en de LHBT-monitor 2022 van het SCP.

Het kabinet heeft in de afgelopen voorjaarsbesluitvorming geen financiële middelen kunnen vrijmaken voor transitieverlof. Het kabinet zal in de voorjaarsbesluitvorming 2024 nogmaals wegen of er middelen kunnen worden vrijgemaakt.

Vraag 12

Wat is de inzet om de lange wachtlijsten voor transgenderzorg te verminderen en wat is het effect daarvan geweest op de lengte van de wachtlijsten?

Antwoord 12

Mede door de inzet van de kwartiermaker Transgenderzorg⁹ zal de capaciteit voor psychologische zorg (behandeling, diagnostiek en indicatiestelling voor somatische zorg) tussen 2022 en 2023 naar verwachting met 32% stijgen, naar 6.675 plekken. De capaciteit voor endocrinologische zorg (hormoonbehandelingen) neemt in dezelfde periode naar verwachting met 24% toe, naar 3.930 plaatsen in 2023. Ook het aantal behandelplaatsen voor chirurgische behandelingen (operatieve ingrepen aan primaire en secundaire geslachtsorganen en het gelaat) neemt toe.

Door deze toename zullen meer transgenderpersonen zorg ontvangen. Tegelijkertijd zien we dat in de periode tussen januari en juli/augustus 2022 (peilmoment laatste uitvraag) het aantal inschrijvingen voor transgenderzorg met 10% toegenomen tot 8.630 aanmeldingen voor psychologische zorg. Dit maakt dat de gemiddelde wachttijd voor psychologische zorg tussen januari en juli/augustus 2022 toch is gestegen van 51 naar 60 weken.

⁷ Kamerstuk 30 420, nr. 374.

⁸ Kamerstuk 30 420, nr. 379.

⁹ Kamerstuk 31 016, nr. 351.

Deze recente ontwikkelingen in de zorgvraag en wachttijden in verhouding tot het zorgaanbod maken duidelijk dat het nodig is dat alle betrokken partijen in de transgenderzorg ook de komende jaren prioriteit blijven geven aan het verbeteren van de toegankelijkheid van de transgenderzorg. Met de onlangs naar uw Kamer verstuurde brief van 9 mei jl. heeft de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport u, mede namens mij, geïnformeerd over de twee onderzoeksrapporten op het gebied van transgenderzorg en hoe hier opvolging aan wordt gegeven.¹⁰

Vraag 13

Wat is de inzet op het afschaffen van onnodige geslachtsregistratie door de overheid en wat zijn de criteria voor onnodige geslachtsregistratie?

Antwoord 13

Onnodige registratie van geslacht door de overheid wordt zoveel mogelijk afgeschaft. Ook stimuleer ik private partijen om onnodige registratie van geslacht verder te beperken. We blijven daarom ook deze kabinetsperiode inzetten op het vergroten van de bewustwording over onnodige seksregistratie binnen de Rijksoverheid. Ook blijven we in deze periode het bestaande instrumentarium toepassen, zoals de eerder ontwikkelde Toolkit Onnodige Seksregistratie.¹¹ Zo heeft uw Kamer op 25 januari jl. het eindrapport van de Pilot Onnodige Seksregistratie ontvangen die bij DUO heeft plaatsgevonden.¹² Naar aanleiding van deze pilot zal er een meer concrete overheidsbrede instructie worden opgesteld over de registratie en het gebruik van seksegegevens en is er specifieke aandacht voor het gebruik van seksegegevens voor communicatie en aanschrijfwijze.

Vooruitlopend op een overheidsbrede instructie zijn de criteria uit de Toolkit Onnodige Seksregistratie leidend om na te gaan of registratie van geslacht nodig of onnodig is. Uitgangspunt van de Toolkit is dat seksregistratie in principe onnodig is, tenzij er een goede reden is om wel te registreren. Hierbij spelen de volgende criteria een rol: Kan de doelstelling ook zonder registratie behaald worden (noodzakelijkheids criterium)? Weegt het gebruik van seksegegevens op tegen de nadelen op het gebied van o.a. privacy en inclusie (evenredigheids criterium)? Wordt het juiste type seksegegevens gebruikt, zoals de juridische geslachtsregistratie of de genderidentiteit (geschiktheids criterium)? Op basis hiervan blijkt in de praktijk dat seksregistratie voor bijvoorbeeld communicatiedoelinden vaak onnodig is, terwijl het voor onderzoeks- en emancipatiedoelinden wel nodig kan zijn.

Vraag 14

Hoe staat het met de doelstelling om meer te investeren in steun voor lhbtqi+ bewegingen in de Russische regio en Centraal- en Oost Europa?

Antwoord 14

In lijn met het Regenboogstembusakkoord, het coalitieakkoord en de motie Sjoerdsma stelt het kabinet meer financiële middelen beschikbaar voor lhbtqi+-organisaties in Centraal- en Oost-Europa en de Kaukasus. Dit is via het gedelegeerde mensenrechtenfonds van posten in deze regio's beschikbaar gesteld.

Ook wordt uitvoering gegeven aan amendement-Hammelburg c.s. op de begroting BHOS 2023, waarmee via het Civic Space Flex Fund 2,4 miljoen euro beschikbaar is gesteld voor lhbtqi+-organisaties in Oost-Europa en de Kaukasus.

Daarnaast wordt diplomatiek geïnvesteerd in lhbtqi+-organisaties in deze regio's. Zo is bijvoorbeeld in 2022 het jaarlijkse Building Bridges bezoekersprogramma voor lhbtqi+-activisten aan Nederland specifiek ingezet op activisten uit deze regio's. Voor 2023 is ook een extra bezoekersprogramma voor lhbtqi+-activisten uit Polen, Hongarije en Slowakije goedgekeurd. Ook via de Equal Rights Coalition heeft Nederland zich ingezet voor aandacht voor deze regio's, door diplomatieke briefings te organiseren over de situatie in Oekraïne, Servië (Europride), en Bosnië-Herzegovina en zich via gezamenlijke

¹⁰ Kamerstuk 31 016 nr. 352.

¹¹ <https://atria.nl/seksregistratie>.

¹² Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 2938.

verklaringen uit te spreken over de lhbtqi+-haatmoorden in Slovenië en de anti-lhbtqi+-wetgeving in Rusland.

Vraag 15

Hoe staat het met het voornemen om een einde te maken aan het afwijzen van lhbtqi+ asielzoekers op basis van ondeugdelijke stereotypen, zoals het ontbreken van «processen van bewustwording en zelfacceptatie»?

Antwoord 15

Het huidige kabinet heeft zich voorgenomen om de expertise bij de IND over de beoordeling van lhbtqi+-asielzoekers te versterken waarbij externe expertise betrokken zal worden. De IND besteedt hier al op verschillende manieren aandacht aan. Zo heeft de IND in het coalitieakkoord als onderdeel van de nieuwe opgezette Basis Opleiding Asiel (BOA) die iedere nieuwe hoor- en beslismedewerker volgt ook aandacht voor lhbtqi+-zaken, waarbij lhbtqi+-coördinatoren betrokken zijn. De komende periode zal de IND de huidige lopende initiatieven bestendigen, verdiepen, uitbreiden en verbreden. Over de wijze waarop dit gebeurt en over de verdere invulling van deze maatregel uit het coalitieakkoord is uw Kamer per brief van 4 november 2022 geïnformeerd.¹³

Vraag 16

Deelt u de zorgen dat lhbtqi+ acceptatie internationaal alleen maar verder is gedaald en Nederland dus meer moet doen om hier tegenwicht aan te bieden?

Antwoord 16

Een brede en uitgebreide internationale inzet voor vrouwenrechten, seksuele en Reproductieve Gezond en Rechten (SRGR) en gelijke rechten van lhbtqi+ personen blijft onverminderd noodzakelijk. Ik maak mij zorgen over de toenemende druk op deze mensenrechten, die de afgelopen jaren binnen en buiten Europa steeds zichtbaarder wordt. De Nederlandse inzet ziet toe op het consistentere en proactiever beschermen van deze rechten, onder andere via Europese en internationale afspraken, juridische en financiële middelen.¹⁴ Allereerst als grootste overheidsdonor binnen en buiten Europa via strategische partnerschappen met het lhbtqi+ maatschappelijk middenveld in de Global South, het mensenrechtenfonds, als donor van het Global Equality Fund en als enige EU-lidstaat dat EU lhbtqi+-koepelorganisaties ILGA Europe, TGEU en ILGYO financieel ondersteunt. Via Safety for Voices komen ook lhbtqi+-mensenrechtenverdedigers en journalisten die verslag doen over lhbtqi+-kwesties in aanmerking voor ondersteuning.

Ook besteden ambassades en RVO aandacht aan de mogelijkheden voor ngo's om aanspraak te maken op middelen uit het EU-programma «Gelijkheid, Burgerschap, Rechten en Waarden (2021- 2027)».

Daarnaast maakt Nederland zich samen met gelijkgestemde landen hard voor de gelijke rechten van lhbtqi+ personen, onder andere via de Equal Rights Coalition. Tot slot blijft het kabinet de Commissie aanmoedigen om optimaal gebruik te maken van het EU-rechtstaatinstrumentarium. Zo volgt Nederland nauwlettend de ontwikkelingen rond de inbreukprocedure tegen Hongarije, naar aanleiding van de anti-lhbtqi-wetswijzigingen. De zaak is aanhangig gemaakt bij het Europees Hof van Justitie, waarin Nederland aan de zijde van de Commissie zal interveniëren, samen met tal van andere lidstaten en het Europees parlement. Nederland vervulde een sleutelrol in het realiseren van een meerderheid aan EU-lidstaten dat de Commissie in deze zaak zal steunen.

Vraag 17

Bent u tevreden met de uitvoering van de emancipatienota 2022–2025?

Antwoord 17

Zie vraag 1.

¹³ Kamerstuk 19 637, nr. 3003.

¹⁴ Kamerstuk 30 420, nr. 376.

Vraag 18

Op welke wijze is de afgelopen twee jaar ingezet om een gelijk speelveld te creëren voor mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt en wat is het resultaat daarvan? Hoe is de positie van vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt daarin meegenomen?¹⁵

Antwoord 18

Het kabinet zet breed pakket aan maatregelen in om de arbeidsmarktpositie van vrouwen te verbeteren en te komen tot gendergelijkheid op de arbeidsmarkt. De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zet namens het kabinet onder andere in op:

- Invoering van het betaald ouderschapsverlof en verhoging van het percentage van 50 naar 70 procent;
- Transparantie over beloningen (voorbereiding van Nederlandse implementatie van het EU-richtlijnvoorstel over loontransparantie);
- Het indienen van wetgeving met betrekking tot gelijke behandeling bij werving en selectie;
- Maatschappelijke dialoog over gendergelijkheid op de arbeidsmarkt, die zich richt op de vraag hoe gelijkwaardige kansen voor vrouwen op de arbeidsmarkt kunnen worden bevorderd. De dialoog wordt gevoerd in drie fasen, start na de zomer van 2023 en loopt tot einde 2024. Na oplevering van iedere fase wordt over de resultaten gerapporteerd aan uw Kamer;
- Doorbreken van genderstereotypering (o.a. in loopbaanontwikkeling en beroepskeuze);
- Inzet op genderdiversiteit in de top van de private en (semi)publieke sector.

Ook voor de positie van vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt is er specifieke aandacht. Zo wordt op diverse plekken onderzoek uitgevoerd:

- Binnen het ZonMw-programma Vakkundig aan het Werk is een subsidiëronde ingericht met het doel de economische zelfstandigheid en financiële onafhankelijkheid van vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt te vergroten.
- In het kader van de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) worden met steun vanuit de Ministeries van SZW en OCW een aantal grote projecten uitgevoerd om doorbraken te creëren om de arbeidsparticipatie van economisch (potentieel) kwetsbare vrouwen te vergroten.
- Om de financiële zelfredzaamheid van vrouwen met een migratieachtergrond in een afhankelijkheidssituatie in gesloten gemeenschappen te vergroten, zal het kabinet naar aanleiding van het amendement Becker¹⁶ dit jaar een pilot op zetten. In de pilot worden interventies toegepast en getest om emancipatie en (duurzame) participatie van deze doelgroep op de arbeidsmarkt te bevorderen.
- Zoals in de Werkagenda VIA van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is opgenomen, is de gemeente Almere gestart met een pilot om vrouwelijke nareizigers met een buiten-Europese migratieachtergrond middels een integrale aanpak te begeleiden naar duurzame participatie.

De uitkomsten van deze onderzoeken en pilots worden eind 2024 verwacht en worden dan gedeeld met uw Kamer, gemeenten en andere stakeholders.

Vraag 19

Hoe heeft de inzet op een gelijke verdeling van arbeid en zorg eruit gezien en wat is het effect daarvan?

Antwoord 19

Het kabinet zet met verschillende maatregelen in op het mogelijk maken van een gelijke verdeling van arbeid en zorg. Zo is het betaald ouderschapsverlof in augustus vorig jaar in werking getreden, nadat het kabinet het uitkeringspercentage heeft verhoogd van 50 naar 70 procent. Om de (eerste) effecten van invoering hiervan in kaart te brengen, wordt dit jaar een invoeringstoets op de Wet betaald ouderschapsverlof uitgevoerd en zal in de evaluatie van

¹⁵ Emancipatienota 2022–2025, pagina 15.

¹⁶ Kamerstuk 36 200, nr. 26.

deze wet in 2025 expliciet aandacht uitgaan naar de effecten hiervan op de verdeling van zorgtaken tussen partners.

Naast de invoering van het betaald ouderschapsverlof is ook de invoering van het geboorteverlof in 2019 en het aanvullend geboorteverlof in 2020 nog relatief kort geleden. Afgelopen jaar heeft het kabinet de eerste evaluatie van de WIEG gedeeld met uw Kamer, waarin onder andere aandacht uitging naar de eerste effecten van invoering hiervan.¹⁷ Uit deze evaluatie bleek dat een mogelijk effect van de invoering van het geboorteverlof is dat moeders hun werk-privébalans een hogere waardering gaven. Ook bleken ouders op deelaspecten een betere band met hun kind te ervaren. Overigens waren er ook beoogde effecten, waaronder een hogere arbeidsparticipatie van moeders, die nog niet of nog niet volledig waren opgetreden. Mogelijk zullen (een deel van) deze effecten zich op langere termijn alsnog manifesteren. Bij aanbidding van de evaluatie van de WIEG is aan uw Kamer toegezegd dat in de evaluatie van het betaald ouderschapsverlof onder andere aandacht zal worden besteed aan het gezamenlijke effect van invoering van het geboorteverlof en het betaald ouderschapsverlof op de verdeling van zorgtaken tussen partners.

Daarnaast is kinderopvang een belangrijk middel voor ouders om de zorg voor hun kinderen te combineren met een baan. Een goede start op de kinderopvang draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen, zeker voor kinderen in een kwetsbare positie. Zo draagt kinderopvang ook bij aan het versterken van kansgelijkheid. Kwalitatief goede en toegankelijke kinderopvang is van groot belang voor onze maatschappij, zowel voor een goede start voor kinderen als voor de arbeidsparticipatie van ouders en voor de economische zelfstandigheid van vrouwen.

Ook heeft mijn collega, de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, recent aandacht gevraagd voor het onderwerp arbeid en zorg in de campagne *Wil je meer werken? Laat het merken*. Het doel van deze campagne was om mensen die hun werkuren mogelijk willen uitbreiden het gesprek hierover aan te laten gaan met hun werkgever en omgeving. Het gesprek met de omgeving over de verdeling van werk en zorgtaken, zowel voor kinderen als voor hulpbehoevende naasten, is daarbij essentieel. De campagne heeft het maatschappelijke debat over de verantwoordelijkheid van vrouwen en mannen in de verdeling van zorgtaken doen opblazen. Hoe men werk en zorgtaken combineert is en blijft een persoonlijke keuze. Het kabinet vindt het erg belangrijk dat het maatschappelijk debat en het gesprek thuis aan de keukentafel worden gevoerd en men hier een bewuste, weloverwogen keuze in maakt.

Het thema arbeid en zorg zal dan ook worden voortgezet in de maatschappelijke dialoog over gendergelijkheid op de arbeidsmarkt, die de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid eind vorig jaar aan uw Kamer heeft aangekondigd¹⁸. In deze dialoog zal het gesprek worden gevoerd met verschillende groepen in de samenleving. Hierin worden onder andere de arbeid- en zorgverdeling en de verschillende verwachtingen die in de samenleving heersen over mannen en vrouwen op het werk, in het gezin en breder op de arbeidsmarkt besproken. Het is uiteindelijk aan partners zelf om te bepalen hoe zij onderling de zorgtaken in het huishouden verdelen en hoe zij deze combineren met hun werk. Zoals in de brief van eind vorig jaar is aangegeven, vindt het kabinet het belangrijk een antwoord te formuleren op de vraag in hoeverre de kennelijk heersende sociale norm waarbinnen vrouwen zich meer dan mannen behoren te richten op zorgtaken en onbetaald werk en mannen de hoofdkostwinner zijn, (nog steeds) breed gedragen wordt en hoe deze norm van invloed is op het arbeidsmarktgedrag van individuen en werkgevers.

Vraag 20

Bent u bereid om het aanvullend geboorteverlof te verlengen van één naar drie weken en het aanvullend geboorteverlof te verlengen van vijf naar zeven weken? Zo nee, waarom niet?

¹⁷ Kamerstuk 34 967, nr. 20.

¹⁸ Kamerstuk 29 544, nr. 1156.

Antwoord 20

Het kabinet is niet voornemens het (aanvullend) geboorteverlof uit te breiden. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 19, is het verlofstelsel in de afgelopen jaren meermaals uitgebreid. Het kabinet denkt dat hiermee grote stappen zijn gezet. Op dit moment loopt er, zoals toegezegd bij de aanbidding van de eerste evaluatie van de WIEG, een onderzoek naar het niet-gebruik van het aanvullend geboorteverlof. Zodra dit onderzoek is afgerond, zullen de resultaten hiervan worden gedeeld met uw Kamer. Ook zal in de evaluatie van het betaald ouderschapsverlof aandacht uitgaan naar de effecten van de recente uitbreidingen van het verlofstelsel met het (aanvullend) geboorteverlof en het betaald ouderschapsverlof.¹⁹

Hiernaast is de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op dit moment bezig met een verkenning van de vereenvoudigingsmogelijkheden in het verlofstelsel (de Wet arbeid en zorg), zoals besproken in het commissiedebat Arbeid en Zorg van 26 januari jl. In dit debat is toegezegd dat uw Kamer voor de zomer wordt geïnformeerd over de vereenvoudigingsmogelijkheden van administratieve aard. Na de zomer 2023 wordt uw Kamer geïnformeerd over de vereenvoudigingsmogelijkheden die een stelselwijziging of grotere financiële gevolgen als gevolg hebben, naar verwachting in de vorm van scenario's.

Vraag 21

Hoe staat het met het streven om 45–55% vrouwen in de top voor benoemingen van zelfstandige bestuursorganen (zbo's) en adviescolleges te hebben?²⁰

Antwoord 21

Ik houd mij aan het streven naar een evenredige genderverhouding bij benoemingen. Op het Dashboard «Genderdiversiteit in de top van de (semi)publieke sector» worden jaarlijks alle cijfers over het aandeel vrouwen in de top gepubliceerd. Aan het eind van het jaar zullen de cijfers over 2022 bekend worden gemaakt.²¹

Vraag 22

Hoe staat het met de verkenning naar de achterliggende redenen voor de achtergestelde positie op de arbeidsmarkt van mensen met een bi+ gerichtheid en naar aanknopingspunten voor het verbeteren van die positie?²²

Antwoord 22

In december 2022 is er aan Bi+ Nederland een subsidie toegekend om te starten met een verkenning naar de ervaringen van bi+ personen op de arbeidsmarkt. Zij brengen, in samenwerking met de Universiteit Leiden, de ervaringen in kaart van bi+ personen om de ongunstige positie van bi+ personen op de arbeidsmarkt en de werkvloer beter te kunnen verklaren. De uitkomsten van de verkenning zullen worden gebruikt om inzichten en handvatten te verspreiden over het verbeteren van de positie van bi+ personen op de arbeidsmarkt. De uitkomsten van dit project worden verwacht in 2024 en u wordt hierover geïnformeerd via de voortgangsrapportage van de Emancipatienota.

Vraag 23

Wat is de stand van zaken wat betreft de brede aanpak van gendergerelateerd geweld?²³

Antwoord 23

Ik werk samen met collega bewindspersonen, ketenpartners en veldpartijen aan het verbeteren van de aanpak van gendergerelateerd geweld. Deze aanpak is gericht op verschillende vormen van gendergerelateerd geweld, zoals huiselijk geweld, seksueel geweld en schadelijke praktijken. De aanpak bouwt voort op bestaande inzet en verbindt en versterkt deze inzet. Het is een integrale aanpak die zich richt op preventie, bescherming, vervolging en

¹⁹ Kamerstuk 34 967, nr. 20.

²⁰ Emancipatienota 2022–2025, pagina 16.

²¹ Genderdiversiteit in de top van de overheid (genderdiversiteitindeoverheid.nl).

²² Emancipatienota 2022–2025, pagina 17.

²³ Emancipatienota 2022–2025, pagina 18.

beleid. De speerpunten worden op dit moment uitgewerkt. De aanpak wordt rond het zomerreces door de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport met uw Kamer gedeeld.

Vraag 24

Is al duidelijk welke instantie(s) op welke wijze en op welke termijn het monitoronderzoek naar (lhb+) emancipatie gaat (gaan) voortzetten?

Antwoord 24

Ik ben zoals in de Emancipatienota is aangegeven bezig te verkennen welke nieuwe onderzoeksbureaus de voormalige taak van het SCP het beste kunnen overnemen. Voor de voortzetting en doorontwikkeling van de LHBT-monitor heeft een eerste fase van verkenning plaatsgevonden en wordt nu gewerkt aan het opzetten van een Europees aanbestedingstraject. Hierbij zal zoals eerder toegezegd specifieke aandacht zijn voor het waar mogelijk structureel meenemen van verschillende onderbelichte doelgroepen om zo tot een «Lhbtq+-monitor» te komen. In navolging van de motie Werner is bij beide verkenningen ook aandacht voor waar mogelijk meenemen van respectievelijk vrouwen en lhbtq+ personen met een beperking/handicap.²⁴ In hoeverre en op welke wijze er hierover cijfers beschikbaar zullen komen in de volgende edities van beide monitoringsonderzoeken, hangt nog altijd af van de precieze mogelijkheden die de onderzoekers straks bij de nadere opdrachtuitwerking zien. Het streven blijft dat de volgende editie van beide monitoringsonderzoeken in 2024 gereed zal zijn. Over de uitkomst van beide verkenningen wordt de Kamer nader geïnformeerd in de eerstvolgende voortgangsrapportage van de Emancipatienota.

Vraag 25

Wat zijn de stappen op het gebied van gelijke rechten voor en acceptatie van lhbtq+ personen en hoe ziet de inzet op een betere economische positie van vrouwen op de BES-eilanden en de andere Caribische delen van het Koninkrijk eruit?²⁵

Antwoord 25

Ten aanzien van de gelijke rechten en acceptatie van lhbtq+ personen ben ik nog in gesprek met COC over een herstart van het Pink Orange akkoord. Met dit project ben ik voornemens de lhbtq+-gemeenschap te steunen op de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de autonome koninkrijksdelen Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Daarnaast is in de Emancipatienota aangegeven dat het kabinet naar aanleiding van een verzoek van Eerste Kamerlid Dittrich zou verkennen wat de mogelijkheden zijn tot het aangaan van een huwelijk tussen partners van gelijk geslacht in de andere landen binnen het koninkrijk en hierover met de regeringen van deze landen in gesprek gaan. Inmiddels is door de Staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties gesproken met de Minister-Presidenten over de mogelijkheid tot het aangaan van een huwelijk voor partners van gelijk geslacht. Het parlement wordt voor september over de uitkomsten van deze gesprekken door de Staatssecretaris geïnformeerd.

Ten aanzien van het verbeteren van de economische positie van vrouwen op de BES-eilanden zijn de volgende stappen gezet. In het afgelopen jaar heeft een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van diverse ministeries en de BES eilanden zich gebogen over de vraag hoe de economische zelfstandigheid van vrouwen in Caribisch Nederland vergroot kan worden. De uitkomsten van de gesprekken met betrokken partijen, zoals de openbare lichamen, worden verwerkt in een brief die voor de zomer door de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen naar de Tweede Kamer wordt gestuurd.

Intussen werkt het Ministerie van SZW onverminderd door aan het vergroten van de bestaanszekerheid in Caribisch Nederland. Hierbij is aandacht voor de positie van vrouwen en (alleenstaande) moeders, onder andere bij het verbeteren van de toegankelijkheid van de kinderopvang en het uitbreiden van het verlofstelsel.

²⁴ Kamerstuk 36 200 VIII, nr. 159 d.d. 5 december 2022.

²⁵ Emancipatienota 2022–2025, pagina 29.

Vraag 26

Bent u voornemens om de Regenboogsteden uit te breiden door middel van financiering voor andere geïnteresseerde steden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 26

Nee. Gegeven de beperkte financiële middelen, richt ik mij primair op de G50 gemeenten. Deze gemeenten zijn landelijk verspreid over het land en hebben een groot bereik.